

ถ้าเอ่ยชื่อผ้าไหมแพรวา บ้านโพน บรรดานักเลงผ้าทั้งหลายคงรู้จักกันดี เพราะนี่คือ “ราชินีแห่งไหม” ของภาคอีสาน ทิศบ้านโพน อ.คำม่วง จ.กาฬสินธุ์ พากันภาคภูมิใจกันนักหนา ไม่เพียงแต่เท่านั้น ไหมแพรวาบ้านโพน ยังทำรายได้ให้แก่ จ.กาฬสินธุ์ ปีละนับร้อยนับพันล้านบาทมือการทอผ้าไหมแพรวาของคนบ้านโพนล้ำเลิศแค่ไหน ก็ดูได้ที่แม่คำสอน สระทอง นักทอผ้าแพรวาผู้ยิ่งใหญ่ ที่ได้รับคัดเลือกให้เป็นศิลปินแห่งชาติสาขาทัศนศิลป์ (ประณีตศิลป์) ประจำปี 2559 นั่นแหละ

เมื่อวันที่ 27 มกราคมที่ผ่านมา ผมได้รับเชิญให้ไปร่วมเสวนา ในงาน “มหัศจรรย์ถิ่นผู้ไท..ราชินีไหมแพรวา” ครั้งที่ 2 ที่จัดขึ้นระหว่างวันที่ 27-31 มกราคม 2560 ที่บ้านโพน ในหัวข้อ “ตามฮอยพ่อหลวง” ร่วมกับแม่คำสอน สระทอง แม่ฉวีวรรณ ดำเนิน หรือ ดร.ฉวีวรรณ พันธุ รศ.ดร.ศุภชัย สิงห์ยะบุงศ์ คณบดีคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม สำหรับคนที่สองนั่น ท่านคือศิลปินแห่งชาติด้านหมอลำผู้ยิ่งใหญ่ แห่ง จ.อุบลราชธานี ผู้ร่วมเสวนาทั้งสามนี้มีความเกี่ยวข้องกับคนผู้ไทไม่มากนักน้อย แต่สำหรับผมซึ่งเป็น “ผู้ปักขี้ไต้” เพียงคนเดียว นับว่าไม่ค่อยเกี่ยวกับเรื่องที่พูดเอาเสียเลย พอเขาไปพูดเรื่องผู้ไท ผมก็เลยออกจะเก๋ๆ กังๆ อยู่ไม่น้อย ด้วยความที่ไม่ค่อยมีความรู้เรื่องชาวผู้ไทกับเขามากนัก เลยเป็นฝ่ายนั่งฟังเสียมากกว่า

ผู้ไท (หรือบางทีเขียนว่า ผู้ไทย, ภูไท) นับเป็นกลุ่มชาติพันธุ์สำคัญในภาคอีสาน ตามประวัติอันเก่าแก่ พวกเขาอพยพมาจากสิบสองจุไท ทางตอนใต้ของประเทศจีนเมื่อนานมาแล้ว เข้ามาตั้งถิ่นฐานในประเทศลาว เวียดนามและทางภาคอีสานของไทย รอบๆ เทือกเขาภูพาน ในเขต จ.สกลนคร กาฬสินธุ์ไล่ไปจนถึงมุกดาหาร นครพนม

โดยวิธี
ของเราเอง

ไพฑูรย์ ธัญญา

ผู้ไท ตามฮอยในหลวง

อาจกล่าวได้ว่า ผู้ไทเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีอัตลักษณ์โดดเด่นและมีความเข้มแข็งมากที่สุดกลุ่มหนึ่ง พวกเขามีศิลปวัฒนธรรมที่ยิ่งใหญ่ด้านทอผ้า ที่ขึ้นชื่อคือผ้าไหมแพรวานั่นเอง

พูดเรื่องแพรวา ผ้าไหมทอมือที่มีลวดลายสวยงามวิจิตร ถือได้ว่าเป็นสัญลักษณ์ของคนผู้ไทที่誇ได้ว่า แพรวา เลื่องชื่อจนได้รับสมญาว่า “ราชินีแห่งไหม” แต่ถ้าไม่มีสมเด็จพระบรมราชินีนาถเสด็จไปเยี่ยมเยือนที่นั่น ผ้าแพรวากาฬสินธุ์ก็คงไม่เป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวางเหมือนทุกวันนี้ ด้วยเหตุนี้ ชาวผู้ไทบ้านโพนจึงได้พากันสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณเป็นล้นพ้น การเสด็จไปเยือนบ้านโพนของสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ ก็เพราะตามเสด็จในหลวงไปนั่นเอง เมื่อสมเด็จพระบรมราชินีนาถทรงเห็นไหมแพรวาจึงเข้ามาพัฒนาส่งเสริมและนำไปเผยแพร่ ทำให้แพรวาบ้านโพนมีชื่อเสียงและมีคุณค่าขึ้นมาทันตาเห็น คนบ้านโพนจึงพูดกันว่า ผ้าแพรวาเกิดขึ้นได้ก็เพราะพระองค์ท่าน ในความคิดของชาวบ้านโพน หากพ่อหลวงของพวกเขาไม่เสด็จไปเยี่ยมชาวบ้านโพนในคราวนั้น สมเด็จพระบรมราชินีนาถก็คงไม่ได้ทอดพระเนตรผ้าไหมแพรวาอย่างแน่นอน

การเสวนาครั้งนี้ แม่คำสอน สระทอง ซึ่งเคยเข้าเฝ้าฯ สมเด็จพระบรมราชินีนาถอย่างใกล้ชิดอยู่หลายครั้ง ได้เล่า

คม ชัด ลึก

Khom Chad Luek
Circulation: 900,000
Ad Rate: 1,350

Section: First Section/บทนำ-ทัศนวิจารณ์

วันที่: จันทร์ 30 มกราคม 2560

ปีที่: 16

ฉบับที่: 5581

Col.Inch: 44.24

Ad Value: 59,724

หน้า: 4(ขวา)

PRValue (x3): 179,172

ศิลปิน: ชาว-ดำ

คอลัมน์: โดยวิธีของเราเอง: ผู้ไท ตามฮอยในหลวง

ประสบการณ์ของท่านผ่านภาษาผู้ไทอันเนิบนาบไพเราะ ทว่าแจ่มชัดในความทรงจำ ผมจับความได้บ้างไม่ได้บ้าง ตอนหนึ่งแม่คำสอนเล่าว่า ครั้งหนึ่งแม่คำสอนได้ไปเฝ้าฯ สมเด็จพระบรมราชินีนาถที่วังไกลกังวล หัวหิน พระองค์ ทรงชุดที่ตัดเย็บด้วยไหมแพรวาจากบ้านโพน พระองค์รับสั่งถามแม่คำสอนว่า “ข้าพเจ้าสวยไหม?” แม่คำสอนตอบว่า “สวยมากเจ้าคำ พระองค์ท่านสวยเหมือนนางฟ้านางสวรรค์”

นั่นเป็นความภูมิใจของแม่คำสอน แม่จะเกิดขึ้นเมื่อปี พ.ศ.2520 ผ่านมาจน 40 ปีแล้ว แต่แม่คำสอนก็ยังเล่าได้ไม่ตกไม่หล่น มีเรื่องเล่าอีกเรื่องหนึ่งที่ชาวบ้านผู้มาร่วมฟังเสวนาเล่าให้ฟัง สมัยที่แกยังเป็นเด็ก ตามพ่อไปทำนา พ่อของแกต้องปั่นคันนา หรือทำฝายเพื่อกักน้ำ แต่ทำก็ครั้งก็พังลงตลอด ประสาชาวผู้ไท ซึ่งมีความเชื่อเรื่องผีเป็นทุนเดิม คิดว่าทำคันกั้นน้ำไม่อยู่เพราะตรงนั้นเป็นทางผีเดิน เป็นที่อยู่ของเหล่าผี จึงไปเอาพระบรมฉายาลักษณ์ในหลวง มาปักไว้ที่ตำแหน่งนั้น พร้อมประกาศบอกผีทั้งหลายว่า ที่ตรงนี้ในหลวงจะมานั่งฝายเก็บน้ำ พอดกกลางคันพ่อของแกก็ฝันว่า บรรดาผีเด็กผีน้อยทั้งหลายที่อยู่บริเวณนั้นพากันอพยพย้ายที่กันอลหม่าน หลังจากนั้น เมื่อพ่อของแกไปทำคันกั้นน้ำอีกครั้ง มันก็ไม่พังอีกเลย เกบออกว่ามันไม่พังมาจนถึงทุกวันนี้

เรื่องเล่าของชาวผู้ไทบ้านโพนนั้นเรียบง่าย ทว่าจริงใจ และเต็มไปด้วยความเชื่อศรัทธาอย่างไร้ข้อสงสัย พวกเขา รู้สึกซาบซึ้งในบุญญาบารมีของในหลวงยิ่งนัก เพราะเห็นว่า มีพระองค์ท่านเพียงผู้เดียวเท่านั้นที่อยู่เหนือสรรพสิ่ง แม้แต่หมู่มืดก็ยังไม่ยอมศิโรราบคาบแก้ว

นี่เป็นเรื่องเล่า ส่วนท่านจะเชื่อหรือไม่เชื่อก็แล้วแต่จะพิจารณา.